

Списанието излиза дваждъ: на 1 и 20, а притурката — веднѣжъ: на 10 число всѣки мѣсецъ
ДИРЕКТОРКА: ТЕОДОРА Г. НОЕВА

Съдържание:

За спокойствието. — Берлинскій конгресъ. — Жената
войникъ въ врѣмето на Наполеона I. — Женски мнѣния вър-
ху жената. — Книги и списания. — Корреспонденция. —
Обзѣрения.

За Спокойствието.

Раздвиженността е една отъ характеритѣ на епохата ни. Вне ѣж видите на всѣду: изъ улицитѣ, въ пѣтуването си, въ жилището си. Всичко вършимъ съ прибързаностъ, като че животътъ ни ще ни избѣгне. Неприятно стрѣмление, което разстройва хармонията на силитѣ ни, прѣпятствувайки ни да си изпълнимъ свършено длъжноститѣ. «Едно нѣщо, което струва да бѣде направено, струва да бѣде добръ направено», казва една пословица. Но какво се прави добръ въ нашето врѣме? Всичко, или почти всичко, благодарение на раздвиженността ни, на прибързаността ни, е половина свършено, прибързано, злѣ направено! Отъ това тройна

мжка! Въ дѣйствителностъ, за нѣщо, добръ направено и свършено, не се мисли вече; за нѣщо, злѣ направено, изисква се (ще двоенъ трудъ, да се почне отново правенето му и да се свърши така, щото да може вече да си изпълнява службата, за която е прѣдначено. Лишаваме се отъ спокойствие; не може вече нѣкой да види тия спокойни лица, овия смѣстства съ измѣрени обноска, нѣ увѣрени, постигвающа си цѣльта въ опрѣдѣленото врѣме, въпрѣки показваната имъ вънкашно бавностъ.

Раздвиженността е прилѣпчива болѣстъ; всѣки си мисли, че нищо не е направилъ, ако не се измѣчилъ като своя съсѣдъ. Гдѣ ще на поведе това? Понѣкога новиятъ цивилизованъ свѣтъ ни се види да е нѣкой исполнителски шумпалъ, който се върти повече и повече, а туй му въртене расте повече и повече до въртоглавие и съсинване. Спокойствие! Нека дадемъ примѣра за това. Нека бързае полека въ всичкитѣ си работи; нека се не мѣчимъ, щото съ

мисълта си да обгърнемъ същевременно минжло, настояще и бъдеще; нека въ работата си притъжаваме върху туй, що вършимъ, безъ да сме заети съ онуй, що на чака за извършване; нека почваме отъ по-сигшното, другото ще послѣдва; нека се не оставяме, щото въ отношенията си къмъ ближнитѣ си, щото да бъдемъ увлечени отъ благосклонността, която дължимъ едному, или отъ чувството на туй, що сме искали да направимъ другому.

Нервозността и всичко друго ней подобно дължи си, въ по-голяма частъ, началото въ начина на живѣне, който сме си наложени и който налагаме също на съвременницитѣ си. Време е вече за противодѣйствиуване, ако некаме да си запазимъ или придобиемъ отново здравето и да вършимъ нѣщо добро и трайно. Самото ни естеството ни прѣпоръчва спокойствието; когато е то распасано, съсиива, когато е спокойно, създава.

Вашата баба.

Берлинский конгресъ.

(Продължение и край).

III.

Отъ казаното до тукъ читателнитѣ ни сж видѣли, че, относително ученнето, германцитѣ сж се борили дълго време за получаванне едни почти нищожни отстъпки. Тъзи неостъпчивостъ на германското правителство не позволила, щото женитѣ въ Германия да помислижтъ, като Американцитѣ и Англичанцитѣ, за прѣтендиране политически и граждански права. При все това, обаче, сжествува изъ групата на либералния феминизмъ една малка напръднала група, която е тръгнала вече по тоя пѣтъ. Центрътъ на тая група е Дружеството за доброто на жената (Frauenwohl), на което цѣнтралното сѣдалище е въ Берлинъ, нъ то си има клонове изъ провинциитѣ, а именно въ Данцигъ, Кенигсбергъ, Дрезденъ, и Мюнхенъ. Това дружество сжествува вече отъ около десетъ години насамъ и е било основано отъ Г-жа Сауер изъ Берлинъ. Тая жена прѣдставлява една физогномия, прѣдъ която не би минжалъ нѣкой безъ да се спрѣ. Ако има нѣкой който да не може още да си прѣдставлява една феминистка другояче, освѣнъ съ чертитѣ и обноскитѣ на нѣкоя мъжествена жена понавижила на клубове, отколкото на салони, то той при изгледа на Г-жа Сауер ще бжде много и приятно излъганъ въ туй си въображение; Г-жа Сауер, е още млада и хубава жена, съ външностъ малко строга, нъ еланти и принадлежи къмъ висшето общество. Тя първомъ живѣла въ провинцията, а дошла въ Берлинъ по-послѣ, когато мъжътъ ѝ билъ повиканъ тамъ по служба по вѣдомството на народното просвѣщение.

Тя, наистина, въ Берлинъ намѣрила своето призвание, което било разрѣшено при изгледа на бѣдность-

та, мизерността, което сжествува въ всичкитѣ голѣми градища, и за присѣтствие на социалистическото движение, което е породено отъ тая мизерия, Г-жа Сауер разбрала, че не всичко е медъ и масло и въ най-хубавия свѣтъ и че по висшитѣ класове бихж занемарили една своя важна длъжностъ, ако щѣхж да оставижтъ на социалистичитѣ монопола за осжествуване на подобрения. Водима отъ тия мисли и чувства, Г-жа Сауер основала Дружеството на Frauenwohl, за което сме говорили вече, това Дружество е най-първо пропагандно дружество. Послѣ, тя основала Дружество-то на търговескитѣ служители въ Берлинъ, което днесъ брои 1700 членове.

Въ Берлинъ, Мюнхенъ и Дрезденъ нѣколко новѣйши обстоятелства сж прѣдставили случая на напръдната група отъ либералния феминизмъ да покаже съ каквъ авторитетъ и съ каква сила располага вече тя. Въ Дрезденъ тя е посрѣдничествувала въ едно прѣдставление отъ работа на всичкитѣ модисти и шивачки и е била достатъчно щастлива да нареди работа съ удовлетворение и на двѣтъ страни.

Берлинъ и Мюнхенъ тоже сж се отличили въ туй че сж ѣхъ взели живо участие, подъ прѣдводителството на Г-жа Сауер и на Г-жа Augspurg, студентка по правото, въ борбата на Германцитѣ противъ различни распореджания на новия Граждански Кодексъ, възспираиъ отъ Райхстага прѣзъ Юний мѣсець, минжалата година.

Говорили сме вече за консерваторската група и за либералната група; остава ни да докажемъ една дума за социалистическата феминистическа група.

Въ Германия, всѣки феминистъ не е и социалистъ—напротивъ; нъ види се, че всѣки социалистъ е длъженъ по своитѣ теории, както сж тѣ поне формулирани въ Бебелебото съчинение *жената*, да бжде феминистъ.

— Едва прѣди година още граждански феминизмъ и социалистически феминизмъ сж били отдѣлени едниъ отъ други поради стари омрази и всѣкакви недоразумѣния.

Женитѣ социалистки до сега не сж се занимали исклучително само съ въпроса на заплатитѣ. Той е, дѣйствително фундаменталний въпросъ на социалистически феминизмъ и може да се резюмпра въ слѣдующата всеизвѣтна формула: «па еднаква работа еднаква заплата». Въ Германия както и на всѣду, на жената за работата си, еднакво дълга и често еднакво трудна, като оная на мъжа, плаща се по-малко. Ето защо тя се намѣрва почти винаги въ мизерностъ и лошо повѣдение. Вниманието на гражданския феминизмъ много малко се е обръщало до сега върху тия важни икономически и морални задачи. За това именно той е билъ упориванъ като прѣдставляющъ членъ въ въпроситѣ на чистото образование, на което женитѣ социалистки не разбиратъ добръ голѣмата важностъ.

Види се, обаче, че тия раздѣления помежду феминиститѣ сж на изчезване. Ако, отъ една страна, Германският социализмъ се е вразумилъ, та напуца всѣка година по нѣколко свои утопични сънища за въ полза на практични и тутатксп осжествувани реформи, то граждански пѣкъ феминизмъ, особено въ напръдната си група, научава се да се не ограничава само въ интереситѣ на класове.

IV.

Интернационални феминистически конгресъ се

отворилъ на 20 Септември 1896 г. въ еднайсе часа сутринь. Засѣданията се държали въ прѣкрасния «салонъ за празници» на Берлинския Градски Свѣтъ. То било единъ успѣхъ, едно официално освѣтяване или, ако щѣте, «градоообщинско», което първитъ германски феминисти, ония, които въ 1865 година създали движението, не биха се осмѣлили да пожелајтъ и въ най-амбициознитъ си сънища.

Въпрѣки че всѣки день 600 до 800 души се събирали въ конгресната зала, редътъ билъ най-точно запазенъ и тишината била почти религиозна.

«Чувствува нѣкой, че е въ Германия, казвала ни една пратеница чужденка: да е сѣднѣлъ нѣкой прѣзъ четире часа, да слуша слова и да пази тишината, то е нѣщо, което никогда нѣма да видите у насъ въ публични засѣдания». Младата жена, която ни е говорѣла така и която сама се подлагала на драго сърдце на тоя строгъ «германски режимъ», говорѣла истината. Германецътъ и Германката сж, по своя темпераментъ, твърдѣ расположени да слѣдѣтъ оратора, който желае да имъ говори и да отговарятъ само, слѣдъ като го изслушатъ до края. Нѣ не би било справедливо, щото запазването на тишината да се прѣдпише исклучително само на германската покорностъ. Тоя редъ, тая тишина сж още резултатъ на една твърдѣ добра организация, която била отдавна приготвена до най-малкитъ й подробности отъ берлинския комитетъ за интернационалния конгресъ, на който двѣтъ прѣсѣдателки сж Г-жи Моргенстернъ и Сауер. Първа Г-жа Моргенстернъ имала идеята да свика, по случая на индустриалното Изложение въ Берлинъ, единъ интернационаленъ женски конгресъ. Тя припечелила въ тая си идея Г-жа Сауер, та тия двѣ жени, спомагати отъ една двадесетина прѣдани жени сж подготвили, управили и изпълнили всичкитъ приготвителни за конгреса работи.

Спорѣдъ правилницитъ за такива случаи, прѣсѣдателкитъ сж били длъжни да искатъ прѣдварително позволение отъ берлинската полиция за свикването на конгреса; тѣ сж били длъжни да прѣдставѣтъ името на ораторитъ и подложѣтъ дневния си редъ на една строга цензура. Види се, че берлинската полиция не е открила нищо противно въ програмата и никаква опасна личностъ помежду ораторкитъ. — та конгресисткитъ, свободни вече отъ всѣкакво прѣпятствие третиратъ си разнитъ точки отъ дневния редъ. Само че не е имало едно противоречущо разискване.

Официалнитъ, тъй да кажемъ, езикъ на конгреса сж били немскитъ, францускитъ, английскитъ и италианскитъ. Словата на нѣмски езикъ сж били, естествено, по-много отъ всички други. А не само мѣстнитъ членки си служили съ тоя езикъ, нъ и многома чужденки, каквото Г-жа Haighton, отъ Холландско; докторицата Mélik, отъ Кавкасъ; Мисъ Rontlegge, отъ Англия, и маджарскитъ пратеници. Баронесата Gränerberg, Финландската пратеница говорѣла английския езикъ; рускитъ и полскитъ госпожи говорѣли француския езикъ, а италианската пратеница си останѣла върна на Дантовия езикъ.

Първия денъ билъ посветенъ за рапортитъ върху

постоящото положение на феминистическото движение по разнитъ страни. Армeнската прѣдставителка дала нови свѣдения за своитъ съотечественици. Споредъ неѣ, не материалнитъ нужди сж дали поводъ на едно феминистическо движение отъ 1870 год. насамъ поерѣдъ рускитъ арменки; тѣ се женижтъ всички и не страдатъ отъ мизерностъ. Причината за това е повече напредъкътъ на образоването у мъжетъ, което нѣщо имъ докачва себелюбието. Тоя напредъкътъ въ знанието у Арменцитъ сѣ длъжи на рускитъ училища и университети, на които вратитъ имъ е отворило руското правителство. Сега за сега, женитъ желајтъ да ги послѣдѣтъ въ тоя пѣтъ, за да станѣтъ по-образовани съруги и по-малко невѣжни майки. Тоя феминизмъ е, тъй да кажемъ, единъ домашенъ феминизмъ.

Въ финландско, феминистическото движение приело единъ характеръ съвършено народенъ, безъ поради това, да бѣде социалистически. Баронесата Gränerberg пратеница на Дружеството на женитъ финляндки, е настоявала върху факта, че много жени отъ народа, селенки и работници, сж се записали въ туй дружество, което се трудило да подобри участъта на жената материално и интелектуално.

Португалия, напротивъ види се, че е останѣла до сега вънъ отъ всѣкакво феминистическо движение. Единъ любопитенъ рапортъ върху тая страна билъ прѣдставенъ отъ Г-жа докторесата де Vasconcellos; въ този рапортъ се описватъ тия работи, що сж прѣдстанѣли вече да сжществуватъ съ основанието на дѣвическитъ гимназии.

Ще припомнимъ на бързо засѣданията на понедѣлникъ, день посветенъ за въпроситъ върху първоначалното образование и отчасти върху сръдното образование. — Трѣбва, обаче, да споменемъ името на француската пратеница, Г-ца Павлина Doront, директорка на стоанското училище въ Ternes, Нарпжъ. Тя си пояснила съ голѣма живостъ и краснорѣчие идеитъ — върху възнитането безъ възнаграждения и безъ наказания.

Въ вторникъ, 22 Септември, билъ редътъ на въпроса за «гимназиума». Расправили сме вече погорѣ, че гимназиумътъ е едно училище, дѣто нѣмскитъ момчета си продължаватъ учението до получаване гимназиаленъ атестатъ — нѣщо, което желајтъ да създадѣтъ сега въ тая страна и за дѣвицитъ.

Конгресътъ показалъ, че и феминиститъ на другитъ страни сподѣлятъ това желание и че всички снитатъ за прѣдметъ отъ първа пужда подготовленето на жената за университетското учение и приемащето ѣ въ университета: тако тѣ мислѣтъ да придобѣжѣтъ въ сжщо врѣме интелектуалната дисциплина, знанието и възгледъ, неизбѣжни за тия, които управляватъ нѣкое велико движение.

Нека ни се позволѣ да кажемъ една дума за послѣдната ораторка, записана върху списъка на вторникъ: Г-жа Крайевска. Тя отъ три години насамъ е лѣкарка въ Босна, гдѣто била пратена като държавна чиновница отъ австрийското правителство. Тя носи, въ туй си качество, единъ видъ униформа, твърдѣ прили-

чна, една черна жакета съ кадифена яка отъ вишненъ цвѣтъ, украсена отъ всѣка страна съ по три малки златни и звѣздички. Тя получава сжщата заплата, както и колегитѣ ѝ мъже и, въпрѣки че австрийското правителство ѝ е поканило въ Босна особено като лѣкарка на мохамеданитѣ, тя казва, че и мъжете се обрашати къмъ нея за медицинска помощъ. — Тя прѣдставила любопитни свѣденія върху живота и здравето на боснякинитѣ, лишени до сега отъ всѣкакви медицинска помощъ, гниещи въ разни болѣсти, дължили на тѣхното невежество и на немърливостта имъ отъ една страна, а отъ друга на злоупотребленето съ тютюня и кафето. Иъ Г-жа Крайевска не е никакъ отчаена за успѣха противъ тия злини, та безсѣмѣнно симпатичното ѝ лице, тѣлнитѣ и способнитѣ ѝ за всичко рѣшѣ трѣбва да сж принесли надлѣжната утѣха и помощъ въ много богатшки хареми и въ още повече бѣдни колиби.

Въ Среда, 24-й Септемврий, конгресътъ се е раздвижила още повече. Дневний редъ билъ: жената въ търговията и въ индустрията; стопанскитѣ училища; синдикатитѣ на работницитѣ — т. е. можело да се говори вече за социалния въпросъ. Женитѣ, които свикали конгреса и които го управляватъ, присѣтствующата въ него публика принадлежатъ на сръдната класа; нъ както сме казали вече, групата, на която е во главѣ Г-жа Сагер, разгледва женския въпросъ като частъ отъ социалния въпросъ. Тия жени, прочее, сж върху много точки съвършено съгласни съ женитѣ социалистки.

Отъ самото си отваряне още тоя конгресъ се е показалъ твърдѣ симпатиченъ за женитѣ работници и чиновници. Трѣбовало би, прочее, да се очаква, че тоя женски сборъ щѣлъ да бѣде одобренъ и отъ тѣхъ нъ работата не била тѣй: първомъ женитѣ прѣдводителки на социалистическия феминизмъ, Г-жи Zeilkin, Ihner, Bader и пр. сж се отrekli отъ да вземжть участие въ конгреса, но по-послѣ тѣ се рѣшили да испратѣтъ една прѣставителка, Г-жа Braun. Тѣзи госпожа, дошла да обяви на събора, въ заседаннето му на 24 Септемврий, сръда че «пролетаринтѣ жени» (това е употребявания за случая терминъ въ Германия) неможели никогда да се съединѣтъ съ феминиститѣ отъ сръдната класа; ако и да се иска и отъ двѣтъ страни едно и сжщо нѣщо, то се иска, обаче, по единъ съвсѣмъ различенъ начинъ.

Прѣсѣдателката, като бѣ дала веднѣжъ вече думата на Г-жа Braun, оставила ѝ да говори въ пълна свобода, въпрѣки че словото ѝ било нарочно не малко проищно и нападателно. Г-жа Braun, една млада и хубава жена, дъщеря на единъ генералъ била прѣминжала прѣзъ сръднекласний феминизмъ, за да отиде да се съедини прѣди една година съ социалиститѣ и да се ожени съ одного отъ тѣхъ. Тя ще играе навѣрно нѣкоя важна роль въ бѣдѣщето. — Когато тя си свършила словото, прѣсѣдателката забѣлѣжила, че дневний редъ билъ най-добрий отговоръ на нападенята на Г-жа Braun, подиръ което тя дала думата на французската пратеница, Г-жа Vincent.

Г-жа Vincent, която била посрѣщната съ живи ръкоплѣскания, прѣдставлявала петъ работнически дружества на жени и сто такива на мъже; тия дружества бѣхж ѝ опълномили за интернационални конгресъ на мира въ Буда-Пеща, и така сжщо и за Берлинския конгресъ. Тя е говорила съ обичайната ѝ краткостъ за ролята на работницитѣ жени и за търговцитѣ жени французойки въ Свѣтитѣ на експертитѣ и на търговскитѣ сѣдилища. Краткостѣта ѝ, краснорѣчието и привлекателността ѝ сж задоволли публиката, която ѝ много е симпатизирала и ѝ дала искрени знаци на задоволството и одобрението си.

Четени сж биле нѣколко рапорта върху положеніе на работницата въ Австрия и Англия.

Социалистскитѣ феминисти се събрали сръда вечеръ, 24 Септемврий, въ голѣмата Friedrichshain-ова бирария, въ работническия кварталъ на Берлинъ слушателитѣ биле много, нъ редѣтъ билъ съвършенъ. Бюрото било съставено само отъ жени и жени само сж имали думата. При бюрото стоялъ единъ полицейски комисаръ и единъ градски сержантъ за запазване реда и за растурване на заседаннето въ случай на пужда. Въпрѣки нападателния езикъ на ораторитѣ, полицейскитѣ прѣставители не сж казали нищо, та чужденцитѣ конгресистки сж могли да видѣтъ, че берлинската полиция не е тѣй черна, както сж ѝ описвали нѣкоп. Туй заседание на сръда вечеръ имало за резултатъ да усили още повече раздѣленнето, което социалистскитѣ феминисти желяжтъ да подържатъ между тѣхъ и сръднекласнитѣ феминисти.

Наконецъ, може да се каже, че германский феминизмъ влиза отъ сега нататкъ въ нова фаза: въпроситѣ за всѣпаннето и образованнето ще бѣдѣтъ замѣстени съ економически и социални въпроси, съ въпроси върху гражданското и политическото права.

Тоя пътъ много врѣме било посветено на тия работи. Пдушния пътъ ще имъ се посвети навѣрно още повече.

Въ недѣля, 27 Септемврий, въ единъ часа сл. об., било произнесено словото за затварянето на конгреса отъ подирѣсѣдателката, Г-жа Stöer, на три езика, нѣмски, французски и италиански. То се отправяло къмъ многобройнитѣ, повече отъ хиляда, слушателки и отъ дванайсе най-малко народности, които прѣзъ една недѣля бѣхж послѣдвали конференцитѣ на конгреса.

И дѣйствително, тѣ биле конфереции; комитетътъ, като бѣ се рѣшилъ, както сме казали, да не позволи противоречното разискване, не е ималъ тоже грижата и да формулира нѣкакви рѣшения. Нѣколко конгресистки се оплакали противъ тия мѣрки, нъ безъ да биле въ правото си, мислимъ. Истина е, че истината се открива чрѣзъ разискването; нъ туй нѣщо е приложимо само въ малки събрания, догдѣто за многобройнитѣ публични събрания, опитътъ го е доказалъ за неприложимъ. Въ единъ конгресъ, разискването често бива заблудено, неплодотворно, та собствено не служи за друго, освѣтъ да забърка още повече работитѣ. Колкото се касае до рѣшенията, тѣ можжтъ да бѣдѣтъ полезни, когато ще трѣбва да се опрѣдѣлѣтъ нѣ-

кои главни принципи, на които признаването и прокламирането отъ едно многобройно събрание завършватъ, тъй да кажемъ, съществуването и силата. Желанията и стрѣмленията на конгреса сж толкова исходни точки въ историята на нѣкоя идея или на нѣкое движение, едно рѣшенне върху общото обезоръжаванне, взето въ Берлинския конгресъ, би имало навѣрно надлѣжния отзвѣз и стойностъ.

Нѣ организаторкитѣ на конгреса, заняти особено съ гарантиране реда и достойнството на засѣданията, сж намѣрили за добръ да пожъртвуватъ случайнитѣ прѣимущества на рѣшенията прѣдъ явнитѣ и неизбѣжнитѣ неприятности на разискванията. Тѣ по такъв начинъ, сж сполучили да направѣтъ отъ конгреса една осѣзателна манифестация на феминизма, направѣнъ вече, нѣ винаги благоразуменъ и разсудителенъ.

При всичко, че не се взело никакво рѣшенне, конгресътъ не ще е билъ безъ никакъвъ резултатъ. Той е установилъ нѣкакви непосредствени сношения помежду женитѣ, които въ разнитѣ страни сж во главѣ на движението.

Конференциитѣ сж доставявали много любопитни и интересни свѣдения.

Многома конгресистки сж развили единъ голѣмъ талантъ; повече отъ тѣхъ показвали, че знаѣтъ да говорѣтъ публично безъ никакво смущение и искусственно. Конгресътъ за всички е билъ едно училище и единъ видъ особено учение. Протяжността, повторенията, пробѣлитѣ даже на нѣкои слова сж вече внушили много мѣдри мисли на повечето отъ конгресисткитѣ. Голѣмата важностъ на ясността, на добрата логика, на подигнатия гласъ и на оплакванията на продаваната стока били припознати отъ всички.

Конгресътъ билъ послѣдванъ отъ едно голѣмо число дѣвци и млади жени. Той ще прѣдизвика безсѣмийно нѣкои нови присѣдинявания; за всѣки случай, той ще може да заличи много недовѣрия, показвайки единъ благоразуменъ феминизмъ, който отъ день на день придобива нови симпатии и по-голѣма важностъ.

(Прѣвода).

Käthe Schirmacher,
докторка по философия, професорка
въ университета.

Жената-войникъ въ врѣмето на Наполеона I.

Не отдавно, въ Парнасъ е имала голѣмъ успѣхъ новата пиеса на Сарду подъ названието «Madame Sans-Cêne». Героинята на пиесата, нѣкога перачка, била жена на маршала и херцога Лефевръ. Тя била сподвижница на Наполеона заедно съ мъжътъ си, и даже била ранена въ ржката.

Тъзи «дама безъ церемония» въ това врѣме не е единствена въ родътъ си; въ армията ги имало твърдѣ много, и едва-ли не е по интересно отъ всичкитѣ въ военно отношение, да се признае за настоящата Madame Sans-Cêne, нѣкоя Терезъ Фигеръ (Thérèse Figueur).

Похожденията на тъй жена — воинъ, истинската история на походно-боевия ѝ животъ, сж крайно любопитни и носятъ отпечатъкъ на баснословностъ.

Дъщерята на Понтоазкия воденичаръ пожелала да воюва за отечеството като войникъ. Прпематъ ѝ въ алабругския легионъ и съ него Тереза, на конь, слѣдва походитѣ до Марселъ. Генералъ Допиѣ братски ѝ посрѣща и отправя къмъ Генералъ Дюгомъе. Дюгомъе обсаждалъ Тулонъ. Тукъ при щаба, носи тя начесто обязаноститѣ на вестовоя като нарича Бонапарта, «мургавъ», не прѣдизвиквайки, при все това, неудоволствие отъ страна на бѣдѣщия императоръ.

Слѣдъ прѣвземането на Тулонъ, испрачатъ Терезъ въ Кастръ, гдѣто усъвършенствува въ дѣлото на военното си образование.

Единъ упоритъ буржуа настоявала тукъ на това, че редовия Фигеръ да иска ржката на дъщерята му; нѣ дружиния смѣхъ на алабругския легионъ го заставилъ да се откаже отъ това настойчиво притежание.

Наскоро, слѣдъ това, Фигеръ нануца Кастръ за да влѣзе въ редоветѣ, на дѣйствующата въ источнитѣ Пиринеи противъ испанцитѣ, французска армия. Съ единъ декретъ отъ конвента, въ това врѣме, се изгонвали всичкитѣ жени изъ армията. Благодарение на високия патриотически ентузиазмъ, въ редоветѣ на войската имало и други жени — войнички, нѣ това било признато за неудобно; по отношение на едната само «Sans-Cêne» — Фигеръ, било направено исклучение, нѣ тя, върѣйки законн, си останала доленъ чинъ отъ кавалерията.

Тя първа стѣпва въ Фигуерасъ и убива съ собствената си ржка единъ емигрантъ-французинъ, когото се опитала да спаси и който за това и отговорилъ съ карабиненъ вистрѣлъ.

По полѣ-сражението се спасява опасно ранения генералъ Пугюе; двама даващи войнички сж ѝ обзавани за спасението си. Подъ нея биле убити два коня.

Всѣхитенъ отъ храбростта ѝ, единъ отъ адютантитѣ прѣдлагалъ ржката си. Тя не го любила а хранила запазено расположение къмъ другаръ въ дѣтството, нѣкой си Климентъ Суттеръ, за когото въ послѣдствие се омѣнява.

Нѣ подъ свѣжитѣ впечатления на боевото другарство, тя не отказала въ това врѣме на блѣстящия претендентъ; двойката въ пълна форма се явили въ градското управление.

— Кой изъ васъ, господа граждани, е сгоденика и коя сгодѣнницата? — се обърналъ къмъ тѣхъ члена отъ градския свѣтъ.

Всичката публика се заразила съ химериченъ смѣхъ заедно съ сгоденика; нѣ невѣстата се обидила до такава стѣпенъ, че тукъ още се отказала отъ брака. Когато билъ сключенъ мпрѣтъ съ Испания, Фигеръ получила командировка въ италианската армия. Искали да ѝ произведатъ въ вахмистръ; нѣ тя отказвала, като заявила, че достатъчно е въ неѣж дѣлото въ смисълъ на подчиненостъ, за да присѣдини къмъ това отговорността за командуването.

Най-сѣтне, тя постѣпва въ драгунитѣ и се от

правя за Пиемонтъ; тукъ спасява раненъ войникъ, попада въ австрийски пленъ и избѣгва въ женски костюмъ. Достигатъ ъхъ неприятелски гусари, и, слѣдъ като получава нѣколко сабленни удари, попада пакъ въ пленъ (1800). Искатъ да изгорятъ въ неприятелския станъ, като чародейка, тѣзи жена-драгунка. Нъ князь де-Линъ се застъпва за Фигеръ, загризва се за лечението ѝ, и слѣдъ 20 дни ъхъ възвраща въ Француската армия.

На скоро състоянието на здравето до толкова се поправя, че военните власти ъхъ отправятъ въ Лонг-ле-Сонъ, въ депото на ескадрона, който се формирова за 15-я драгунски полкъ.

Като напуснала 9-й драгунски полкъ, тя се отправила по назначение и се явила едва жива. Уволняватъ ъхъ отъ служба съ пенсия отъ 200 фр.; тя заминава въ Монтелимаръ, сѣти въ Шалонъ. Нъ това време ранитъ на Фигеръ се заздравятъ, здравето и се въстановява, слитъ подновяватъ, тя не може да се смири съ този животъ и се явява въ Парижъ, за да постъпи отново въ редоветъ на славния 9-й драгунски полкъ.

Репутацията на Фигеръ въ военния мнръ била по толкова голѣма, че генералитъ спорили единъ съ друго за частта да ъхъ повикатъ на обѣдната си трапеза. Мме Бонапартъ поискала да ъхъ види и повикала Фигеръ въ С-клу, гдѣто ѝ показала най-любезенъ приемъ.

Това свидѣние Терасъ повѣствува въ записките си по слѣдующия начинъ:

«Мме Бонапартъ, или Жозефина, това било за неѣхъ популярно име, която азъ обичахъ повече отъ всичко, пожела да се расходимъ изъ цвѣтарника, въ който тя развѣждѣше любимитъ си цвѣти.

— Колко сте щастлива, че така храбра,—говорѣше Жозефина, — не се боите ни отъ конѣ, ни отъ оржията! Азъ се страхувамъ отъ всичко. Какъ не се старахъ да убѣдѣ себе си, нъ нищо не помогна. Тукъ въ този паркъ, първия консулъ поиска да се расходимъ съ двуколесния кабриолетъ, когото той самъ бѣше направилъ. Нахождайки се високо, въ въздуха, азъ треперяхъ и го моляхъ. Нему доставяше удоволствие да се носи надъ дърветата; отпущайки главата си подъ клонитъ, азъ викахъ въ отчаяние. Той отправи кабриолета по самия край на басейна, — азъ затворихъ очитъ си, стори ми се че умирамъ; азъ рисквахъ да заболѣя. Драга ми Фигеръ, какъ искамъ да обладая храбростта ти? Тогава мжжътъ ми не ще има право да ме третира като страхлива и азъ ще си позволявамъ да го слѣдвамъ на всѣкъдѣ, ще го съпровождамъ въ всичкитъ походи».

Говорейки на Наполеона, Фигеръ продължава: — «Нъ какво, Господниъ» Sans-Gêne; — каза ми (той ме наричаше всѣкога Monsieur), — Вий ме намирате все таковъ непривлекателенъ, както тогава, въ време обсадата на Тулонъ? Азъ почервенѣхъ до ушитъ и искахъ да изезна подъ стола. Слѣдъ като си събрахъ силитъ пробърборихъ: не генерале . . . Нъ той, не слушайки, продължи като се обърни къмъ Жозефина: «Знаешъ-ли, тя ме наричаше мургавъ!» Слѣдъ това,

Бонапартъ похвали жената-войникъ за доблестта и заслугитъ.

Малко слѣдъ това тя живѣ въ С-Клу. Сѣтиъ Фигеръ постъпва като другарка при жената на Маршала Ожеро.

Не повече отъ 10 мѣсеца прѣкара на тѣзи длъжностъ. Животътъ става неизносливъ тя пѣкъ постъпва въ 9-й драгунски полкъ и се отправя въ Германия. «Sans-gêne» присѣтствува при здаването на Ульмъ, участвува въ Рустерлицкото сражение, влѣзва въ състава на войскитъ които завзеха Виена.

Въ 1806 г. Фигеръ се възвръщи въ Франция, избѣгайки влюбенното прѣслѣдване на Бернадота. Слѣдъ това участвува въ пруския походъ; възвръщи се въ Парижъ и въ 1809 г. отново се отправи за Байонна. Въ този градъ ъхъ поразилъ ужасно, разказва тя, видѣтъ на генерала Кеснеля; той произвеждалъ инспекторски прѣгледъ, въ джделиво време, съ джждобранъ въ ржката.

Корпусътъ, въ който била назначена, стоялъ въ Севилля за да нападне при корпуса, трѣбвало да мине прѣзъ цѣла Испания. Испания била напълнена съ въоржжени банди, които сж водили отчаяни партизански войни. Генералъ графъ Каварелли далъ на Фигеръ писмо, до полковника Куломъ въ Бургосъ, съ слѣдующето съдържанне:

«Рекомандувамъ Ви, драгий полковникъ, бившия драгунъ «Sans Gêne», азъ съмъ увѣренъ, че ще бждите доволни. Азъ познавамъ тази жена отъ 18 години и не знаѣхъ по храбръ отъ неѣхъ войникъ; въ това ще се убѣдите, ако ви се прѣдстави случай. Най-сѣтиъ азъ не видѣхъ по благодарни особи. Азъ ще Ви бждж твърдѣ обязанъ за всичко което направите за неѣхъ».

Отъ своя страна генералъ Кеснелъ, поразивши войнственната Фигеръ съ не военния си видъ, подъ джждобранътъ, рекомандувалъ ъхъ, командиру на стоящия въ Васвядолитъ гвардески полкъ, по такъвъ начинъ:

«Господниъ полковникъ! Тереза Фигеръ е служила въ 15-й драгунски полкъ подъ името «Sans-Gêne». Азъ ъхъ знаѣхъ още въ армията на Источнитъ Перипен, гдѣто този полкъ бѣше надъ командата ми. Въ време походите на тѣзи армия, Фигеръ се водѣше като честна жена и храбръ драгунъ. Въ много случаи азъ бѣхъ свидѣтель на смѣлостта ѝ. Сега като постановивше въ полкътъ Ви, азъ ъхъ прѣпоржчвамъ на благосклонността Ви. Нейното военно поведение е достойно за похвала надъ женския полъ».

Фигеръ, при все това, не пожела да отиде по далечъ отъ Бургосъ и приела участие въ всичкитъ дѣла въ околността на града. Нъ въ единъ изъ послѣднитъ дни на Юний тя попаднала въ плѣнъ на Гвипляситъ.

Петнадесетъ дена слѣдъ това тя, заедно съ партия отъ пленници, била отправена по морето въ Англия. 39 убийствени дни се продължавало това нжтешествие изъ Лиссабонъ до Портсмутъ. Страданията на нжтешественницитъ биле толкова голѣми, че единъ отъ тѣхъ полудѣлъ. Слѣдъ прѣстигнатието въ Англия, Фигеръ била испратена въ селото Болдервудъ,

около Саутчайнтонъ, дѣто се обръщали съ неѣ много добръ.

Въ 1814 г., слѣдъ отричането на Наполеона тя била освобождена и отправена за Франция. Слѣдъ като прѣстояла въ Роскофъ, Фигеръ се отправила прѣзъ Реннъ въ Сомюръ, гдѣто генералъ Лефевръ — Депутетъ ѣ далъ гостоприемство и подарилъ 100 л. Освѣтъ това той заповѣдалъ да ѣ ошиѣтъ една конно-егерска форма. Това се оказало, по собственото ѣ признание, като най-цѣненъ за неѣ подарѣкъ, — чрезвычайно ѣ заравало. Нѣ полковия мундиръ тя била стройна, прѣдставителна и храбра.

Когато Наполеонъ напусналъ Елба и тържествено миналъ Южната Франция за да вѣстави въ Тюмери, «Sans-Gêne» се върнала заедно съ Лефевра въ Парижъ и участвувала на голѣмия войскови парадъ.

— А! — казалъ Наполеонъ, минавайки покрай Фигеръ, — mademoiselle «Sans-Gêne» промѣнила драгунѣтъ на конно-егеръ!

Това било за неѣ послѣдното военно тържество, и заедно съ Наполеона завършила боевата си карьера.

Въ 1815 г. Фигеръ се явява въ Парижъ безъ всѣкакви срѣдства за животъ, съ ничтожната пенсия 200 фр. въ годината.

Трѣбвало да търси работа и Фигеръ постѣпва въ компания съ нѣкоя си М-те Гарнеренъ — Въздухоплавателница Фигеръ отваря гостилница въ улицата Плюме, близо до вавилонскитѣ казарми. Новото завѣденне се посѣщавало отъ офицеритѣ и дѣлото трѣгнало твърдѣ добръ.

Получава веднажъ «Sans-Gêne» 4000 фр., което ѣ испратилъ единъ отъ спасенитѣ въ битката войници. Послѣдний ѣ писалъ: Вий ми спасихте живота, справедливостта изисква да подраздѣлимъ наслѣдството което получихъ».

Фигеръ, независимо отъ това наслѣдството, се отказала да го приеме. Въ Парижъ тя намѣрила другара отъ дѣтинството си Суттеръ и се вѣнчала въ 1818 г. Тя била тогава на 44 г. нѣ спасила стройната фигура и талията.

Мажѣтъ си погребала въ 1829 г. и подъ неизменното име М-те «Sans-Gêne» твърдѣ скръбно продължила съществуването си до 85 г. възраст. Тя била твърдѣ бѣдна и здравнето ѣ се силно разстроило. Изгубвайки здравнето отъ придобититѣ въ походитѣ рани, Фигеръ трѣбвало да проси приемането си въ драгунската болница. Магаръ не веднага, нѣ тя била приета въ «Hospice de Ménages», гдѣто и свършила въ 1861 година.

Кѣмъ историята на тѣзи «жена—войниѣ» е необходимо да се добави че освѣтъ исключителната любовъ кѣмъ военното дѣло, никакви други влечения не ръководили стрѣмленията ѣ кѣмъ строевата кавалерийска служба; и ако бѣдната въ оставка драгунка бабичка е желала нѣщо, то е кръстѣтъ на почетния Легионъ, когото напълно заслужила нѣ не получила.

Прѣзгла Р. С. Кемилева.

Женски мнѣния върху жената.

Като че да съставляватъ женитѣ особени родѣ, оставили сѣ и на себе си, безъ никаква помощъ; безъ да сѣ помислили, че тѣ съставляватъ половина отъ свѣта; че сѣ съединени съ нѣкъ по нужди чрѣзъ нѣкакви съюзи; че тѣ правѣтъ цѣлостта или злочастнето на мажѣтъ, които винаги се нуждатъ да и иматъ разсѣдителни; че чрѣзъ тѣхъ домотѣ се въздигатъ или разрушаватъ; че възпитанието на дѣцата е повѣрено тѣмъ въ прѣзати младостъ, прѣзъ която впечатленията сѣ по-живи и по-дълбоки. . . .

(Г-жа de Lambert).

За женитѣ, сладостта е най-доброто срдство, за да иматъ право.

(Г-жа de Maintenon).

Всѣка жена, която своеволно се мѣси въ работи, стояще отгоръ познанията ѣ и вѣзъ отъ границитѣ на длѣжността ѣ, ѣ една имитиращка.

(Мария-Антоанета).

Едно доказателство, благоприятно за женитѣ, е, че тѣ иматъ всичко противъ себе си, и законитѣ и силата, а при това тѣ рѣдко се оставятъ да бѣдѣтъ господствуванни.

(Г-жа Necker).

Не виждама никаква мотивъ за третиране женитѣ по-малко сериозно, отколкото мажѣтъ, да и сѣ изопачава истината подъ формата на прѣдразсѣдѣкъ, длѣжността подъ възкашността и суетвѣрие; тѣ иматъ право надъ длѣжността, тѣ иматъ право надъ истината, понеже сѣ способни и за едната и другата.

(Г-жа de Rémusat).

Никогато не е било, колкото днесъ, нужно да се обработи женската интелигентностъ, да се направи отъ нѣкъ едно плодородно растение, произвеждаще мисли, оджжовени, разсѣждаватне; защото бѣжме могли да кажемъ, може би еднѣкоо, че едно голѣмо интелектуално движение се манифестира по-скрѣтъ мажѣтъ. Тѣ сѣ се запознали изведнѣжъ съ едно ново чувство; тѣ сѣ си обогатѣли ума чрѣзъ едно наслаждение, игнорирано до нашитѣ дни: прикѣлството на жената.

(Г-жа Clémence Robert).

Разгледвайки начина, по който нѣкои жени си прѣкарватъ живота, казалъ би нѣкой, че и сѣ е запрѣтено да иматъ разсѣдѣкъ и чувство за добро и че сѣ въ тоя свѣтъ, за да спѣятъ, за да тѣлѣтъ, за да жубавѣтъ, за да не вържатъ ниѣщо и за да говорѣтъ само глупости.

(Г-жа de Scudéry).

Почти всичкитѣ жени си прѣкарватъ живота, казвайки се твърдѣ млади, за да знаѣтъ, до тоя дѣкъ, въ който се тѣ върватъ твърдѣ стари, за да научѣтъ.

(Г-жа de Souza).

Книги и Списания.

получени въ дирекцията ни.

Въра и Разумъ год. II кн. 12 *Пловдивъ* 1896. кн. 1, 2 1897.

Le Foyer domestique Xe. année. № 6, 7, 8, 9, 10. Attinger Frères éditeurs Neuchâtel (Suisse). 1897.

Учителски весник год. IV свеска 4, 5, 6, *Београд*. — *Сърбила* (Българск-Сърбия) 1897.

Сбирка отъ писни год. II брой 7, 8, 9, *София* Д. Казаковъ редакторъ 1897.

Българка год. I кн. XI *Чирпанъ* 1896.

Ловецъ год. II-и брой 7-й *София* 1897.

Искра год. VI кн. 8, 9-та *Шуменъ* 1896.

Пътешественикъ год. I кн. 12 *София* 1896.

Християнски Свѣтъ год. VI кн. 1-а *Русе* 1897.

Юридически прѣдѣлъ год. V кн. III, IV-а *Пловдивъ* 1897.

Свѣтлина год. VII кн. 1-а *Пловдивъ* 1897.

Орамо год. IV брой 1, II, 1-й и 15-й Януарий *София* 1897.

Младина год. VI кн. 5 и 6 *Казанлъкъ* 1896.

Медицински Сборникъ год. III брой 2-й *София* 1897.

Ветеринарна Сбирка год. VI брой 1-й и II-й *София* 1897.

Българска Сбирка год. IV брой II-й *Пловдивъ* 1897.

Звѣздѣца год. VI кн. II-а Февруарий *София* 1897.

Зора год. I. кн. II-а Февруарий *Видина* 1897.

Опѣванѣ за какъ трѣбва проповѣдникъ да говори на *народъ*. Волеѣ прѣводъ отъ Руски, отъ Свещеникъ Петъръ Цачевъ *Пловдивъ* 1897.

Зѣболъкарски Сборникъ периодическо списание за всички год. 1-а брой 4 и 1-й Февруарий; редакторъ Сан. Капит. Параскевовъ *Севлиево* 1897.

Вздръжатель год. VI кн. I. *Пловдивъ* 1897.

Пролѣтъ год. VI кн. VI *Ломъ* 1897.

Корреспонденция.

Г. Г. А. Ц. Хвъркатилева Плевенъ, получихме испратенитъ Ви 7 л. за 97 год. нѣ незнаемъ съ какъвъ адресъ и гдѣ получавате м. г. списанието. — Св. П. Ц. *Пловдивъ*, статията Ви получена имаме ъж прѣдъ видѣ. — П. Д. Московъ *София*, писмото ви съ 9 л. за смѣтка на брата Ви е получено — Риз. *Русе* стат. Ви «Иностранно искусств. масло» получена. По напредъ бѣхме Ви писали.

Необходимо за всѣко семейство

Извѣстивамъ на интересующитъ се П. Г. че продавамъ една валчеста Бърза машина само за чорапи, съ цилиндръ № 84, на която, на день; може да се оплете не по-малко отъ 15 чфота чорапи, при най-износни за всѣкого, условия. — за споразумѣние до притежателя ъ въ гр. Ямболъ. —

Съ Почитанѣ:

Притежатель: Юрданъ Пв. Маровъ.

Годишенъ абонаментъ:

I за абон. въ Т.-П. станция — на списанието . . .	л. 3.—
— на списанието съ притурката . . .	« 5.50
II за абон. на право въ Дирек. — на списанието . . .	« 4.—
— на списанието съ притурката . . .	« 7.—
за странство — на списанието . . .	« 5.—
— на списанието съ притурката . . .	« 9.—

Отговорникъ: А. Петровъ

Постоянна распродажба.

Само въ плетачницата на Юрданъ Пв. Маровъ, която се намира въ долний етажъ на къщата на Г-на Сотиръ Георгиевъ, въ I-й отдѣлъ на гр. Ямболъ, могатъ да се купятъ, само срѣщу 6 (шестъ) лева, тъкмо една цѣла дузина (12 чфота), извънрѣдно хубави и чисто изработени, мъжски чорапи. —

Гр. Ямболъ,

24 Февруарий 1897 год.

ОТЪ ПЛЕТАЧНИЦАТА.

Не може да се изпълни.

Нѣкоп отъ г. г. абонатитъ и абонатитъ ни съ писма ни молятъ да имъ испращаме и «З. Сборникъ», безъ обаче да съпровождатъ писмата си и съ стойността му. Съобщаваме имъ, че безъ прѣдплатата за «Ж. Свѣтъ» съ «Домакия» 7. лев. и за «З. Сборникъ» 3 лев. порѣчката имъ не може да се изпълни.

Само за 3 лева.

За прѣдплативитъ абонати на «Ж. Свѣтъ» съ «Домакия» «З. Сборникъ» се дава само за 3 лева, вмѣсто 4. 80. За необходимостта и полезността за всѣко семейство на това списание, виждѣ «Ж. Св.» стр. 8.

БЪЛГАРКА,

мѣсечно домашно плѣтено списание. Год. II. Излиза подъ редакцията на А. П. Кършовска и П. С. Кършовски. Година цѣна 1½ лева за въ България, а за въ странството 3 л. ПРѣДПЛАТЕНИ. Абонирането става на право въ РЕДАКЦИЯТА ВЪ ГР. ЧИРПАНЪ.

ЕКОНОМИЧЕСКИ САПУНЪ

НА

ХР. ИВ. РИЗО, ВЪ ВАРНА

награденъ съ златенъ медалъ въ I-то Българско земледѣлческо-Промышленно Изложение въ Пловдивъ и съ бронзовъ — отъ Анверското изложение.

Прѣдпазвайте се отъ имитация. Истински сапунъ носи горнята марка.

Всичко, що се отнася до списанието или притурката испраща се съ адресъ: До Дирекцията на «Женския Свѣтъ» ул. Войнишка № 122 — Варна.

Писма неплатени не се приематъ,

Всѣкакви обявлени, относящи се до госпожи и господи приематъ се.

Правото на записъ въ Т. П. стан. се плаща отдѣлно отъ абон.

Печатница Л. Нитче — Варна.